

ความคิดเห็นต่อการนำกัญชามาใช้ประกอบการรักษาในโรกระบบประสาท สำหรับประชาชน

ปัจจุบันมีหลักฐานทางการแพทย์ที่สนับสนุนถึงประโยชน์ของสารสกัดจากกัญชาเพื่อใช้บำบัดรักษาโรคบางชนิดได้ แต่ในขณะเดียวกันก็มีข้อมูลที่เกินจริง หรือข้อมูลที่ไม่ครบถ้วน ทำให้เกิดความเข้าใจผิดว่ากัญชาสามารถรักษาโรคต่าง ๆ ได้ ก่อให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพตามมา ทางสมาคมประสาทวิทยา ร่วมกับสมาคมโรคลมชักแห่งประเทศไทย สมาคมกุมารประสาทวิทยา (ประเทศไทย) สมาคมโรคสมองเสื่อมแห่งประเทศไทย สมาคมประสาทการนอนหลับ สมาคมโรคหลอดเลือดสมองไทย ชมรมเอ็มเอสแห่งประเทศไทย ชมรมโรคพาร์กินสันไทย ชมรมโรคเส้นประสาทรวมกล้ามเนื้อและเวชศาสตร์ไฟฟ้าวินิจฉัย ชมรมศึกษาโรคปวดศีรษะ จึงได้ออกคำแถลงการณ์ฉบับนี้เพื่อให้ประชาชนทั่วไปได้เข้าใจถึงข้อมูลที่ถูกต้องของกัญชาและสารสกัดจากกัญชาที่มีความเกี่ยวข้องกับโรคหรือภาวะทางระบบประสาท รวมทั้งข้อควรระวังและภาวะอันไม่พึงประสงค์ของการใช้สารสกัดจากกัญชา และการปฏิบัติตัวเบื้องต้นได้อย่างถูกต้องเมื่อสงสัยอาการที่เกิดจากกัญชา

พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้จัดกัญชาเป็นยาเสพติดให้โทษประเภทที่ ๕ อนุญาตให้ใช้เฉพาะการรักษาทางการแพทย์เพื่อการดูแลรักษาผู้ป่วยและการศึกษาวิจัย

กัญชาสายพันธุ์หลักในประเทศไทยคือ *Cannabis sativa* เป็นสายพันธุ์ที่มีสาร delta-9-tetrahydrocannabinol (THC) ซึ่งเป็นสารเสพติดและมีผลต่อจิตประสาทในอัตราส่วนสูงมากกว่า 80% และมี cannabidiol (CBD) อยู่ในปริมาณที่น้อย ส่วนอีกสายพันธุ์หนึ่งนำเข้าจากต่างประเทศ ได้แก่ *Cannabis indica* มีองค์ประกอบของ CBD สูงประมาณ 50% การนำสารสกัดจากกัญชามาใช้ทางการแพทย์ เป็นการนำเอาสารสกัดจาก 2 สายพันธุ์หลักมาใช้ เพื่อสกัดให้ได้อัตราส่วนของ THC ต่อ CBD ตามที่กำหนด องค์ประกอบและอัตราส่วน

ของสารออกฤทธิ์ที่เหมาะสมจะแตกต่างกันไปในแต่ละโรค ดังนั้นการใช้สารสกัดจากกัญชาจึงควรเป็นสารสกัดที่
ทราบแหล่งที่มาและผลิตโดยองค์กรที่ได้มาตรฐาน และได้รับการจ่ายยาจากแพทย์และเภสัชกรที่มีความเชี่ยวชาญ
ในโรค ๆ นั้นโดยตรง สำหรับกัญชาในรูปแบบอื่น เช่น น้ำมันกัญชา หรือการใช้ส่วนประกอบอื่นใดของต้นกัญชา มี
ข้อจำกัด และพึงระวังอย่างมากเนื่องจากไม่ทราบสายพันธุ์ แหล่งที่มา วิธีการปลูก และการผลิต ทำให้ไม่สามารถ
ทราบอัตราส่วนของ CBD และ THC และไม่ทราบปริมาณของสารออกฤทธิ์อื่น ๆ ที่รวมอยู่ รวมทั้งอาจมีสิ่ง
ปนเปื้อนและสารพิษที่เป็นอันตราย เนื่องจากกัญชาเป็นพืชที่สามารถดูดซับโลหะหนักและสารพิษจากดินได้ง่าย

1. กลุ่มโรคและอาการทางระบบประสาทที่มีการนำสารสกัดจากกัญชามาใช้ ได้แก่

1.1. กลุ่มโรคและภาวะทางระบบประสาทที่มีข้อมูลทางวิชาการมากเพียงพอที่จะใช้สารสกัดจากกัญชา

ในการรักษา

1.1.1 ภาวะกล้ามเนื้อหดเกร็ง และอาการปวด ที่เกิดจากโรคมัลติเพิลสเคลอโรสิส หรือเอ็มเอส อย่างไรก็ตาม ไม่มีข้อมูลที่สนับสนุนถึงประสิทธิภาพในการใช้สารสกัดจากกัญชาในมนุษย์เพื่อนำมาลดอาการอื่น ๆ ของโรคนี้
เช่น อาการสั่น หรือ ภาวะกล้ามเนื้อปัสสาวะไม่อยู่ รวมทั้งไม่สามารถป้องกันการเป็นซ้ำหรือยับยั้งการดำเนินโรคได้
สำหรับโรคนิวโรมัยอีไลติสออฟติกา หรือเอ็นเอ็มโอ ถึงแม้ว่าจะมีอาการทางระบบประสาทที่คล้ายกับเอ็มเอส แต่
การนำสารสกัดจากกัญชามาใช้ในโรคเอ็นเอ็มโอ จำเป็นต้องอาศัยการศึกษาวิจัยเพิ่มเติม

1.1.2. โรคลมชักชนิด ดรಾವ์ และเลนnox-กัสโตต์ (Dravet syndrome และ Lennox-Gastaut syndrome) ในเด็กที่ไม่ตอบสนองต่อการรักษาด้วยยากันชักมาตรฐาน โดยใช้สารสกัดจากกัญชาที่มีสารประกอบ
CBD เป็นหลัก

1.2. โรคและอาการทางระบบประสาทที่ยังไม่มีข้อมูลเพียงพอที่จะนำสารสกัดจากกัญชามาใช้ในมนุษย์
ข้อมูลที่มีอยู่ยังไม่แสดงผลชัดเจน รวมทั้งขาดข้อมูลของการใช้ในระยะยาว จำเป็นต้องมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติม
ก่อนนำสารสกัดจากกัญชาไปใช้ และไม่ควรรักษาแทนการรักษามาตรฐานที่มีอยู่

1.2.1. ภาวะสมองเสื่อม เช่น อัลไซเมอร์ (Alzheimer's disease) และ โรคสมองเสื่อมชนิดอื่น ๆ

ปัจจุบันยังไม่มีหลักฐานที่ชัดเจนในมนุษย์ว่ากัญชาหรือสารสกัดจากกัญชาสามารถช่วยป้องกัน ชะลอโรคสมองเสื่อม
หรือรักษาอาการอันเนื่องมาจากการเสื่อมของสมอง เช่น ความผิดปกติด้านการรู้คิดและอาการทางประสาทจิตเวช
ได้ จำเป็นต้องมีการศึกษาเพิ่มเติม

1.2.2. โรคพาร์กินสัน

ข้อมูลในปัจจุบันพบว่ากัญชาหรือสารสกัดจากกัญชาไม่สามารถใช้รักษาอาการเคลื่อนไหวผิดปกติซึ่งเป็นอาการหลักของโรคพาร์กินสัน เช่น การเคลื่อนไหวช้า หรืออาการยุกยิกจากยาเลโวโดปาได้ อย่างไรก็ตามบางการศึกษาพบว่าอาจช่วยบรรเทาอาการที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหว เช่น อาการปวด อาการผิดปกติของการนอนหลับ ที่พบในโรคพาร์กินสัน

1.2.3. โรคลมชักชนิดอื่น นอกเหนือจากโรคลมชักชนิด ตราเว่ และเลนnox แอสโตทีนในเด็ก และโรคลมชักที่ดื้อต่อยาชักในผู้ใหญ่

ข้อมูลใน**มนุษย์**ยังไม่มีหลักฐานมากพอ จึงไม่ควรใช้ ยกเว้นในกรณีที่อาการชักไม่ตอบสนองต่อการรักษาด้วยยากันชักมาตรฐาน และได้รับการรักษาโดยกุมารแพทย์ประสาทวิทยาหรือประสาทแพทย์ อาจพิจารณาใช้รักษาร่วมในรูปแบบของการศึกษาวิจัย ที่มีการติดตามผลการรักษาและอาการไม่พึงประสงค์อย่างใกล้ชิด ทั้งนี้สารสกัดจากกัญชาอาจมีผลต่อระดับยากันชักที่ใช้ร่วมอยู่ รวมทั้ง อาจมีผลต่อการทำงานของตับเมื่อใช้ร่วมกับยากันชักบางชนิด

1.2.4. โรคปวดศีรษะปฐมภูมิ เช่นไมเกรน

ยัง**ไม่มี**หลักฐานอย่างเพียงพอที่จะบ่งชี้ว่าสารสกัดจากกัญชามีประสิทธิภาพในการลดอาการปวดหรือลดความถี่ในการปวดในโรคปวดศีรษะปฐมภูมิได้ดีกว่าการรักษามาตรฐาน

1.2.5. โรคปวดปลายประสาทจากความผิดปกติของเส้นประสาทส่วนปลาย

ยัง**ไม่มี**หลักฐานอย่างเพียงพอที่แสดงว่าการใช้สารสกัดจากกัญชา ดีกว่าการรักษามาตรฐานในปัจจุบันในการลดความปวดปลายประสาท ไม่ว่าจะเป็อาการปวดที่เกิดตามหลังเส้นประสาทได้รับบาดเจ็บ ปวดปลายประสาทจากยาเคมีบำบัด หรือจากเบาหวาน แต่มีความเสี่ยงต่อการเกิดผลข้างเคียงมากกว่า จึงไม่แนะนำให้ใช้เป็นการรักษาทดแทนการรักษามาตรฐานที่มีอยู่แล้ว ยกเว้นในกรณีที่การรักษาด้วยยามาตรฐานไม่ได้ผลหรือเกิดผลข้างเคียง อาจพิจารณาการใช้สารสกัดจากกัญชา ในรูปแบบของการวิจัยที่มีประสาทแพทย์เป็นผู้ดูแลอย่างใกล้ชิด

1.2.6. โรคนอนไม่หลับ

กัญชามีฤทธิ์ทำให้เกิดอาการเคลิ้มและง่วง แต่ปัจจุบันยัง**ไม่มี**หลักฐานอย่างเพียงพอถึงประโยชน์ของการใช้กัญชาหรือสารสกัดจากกัญชา ต่อการเพิ่มประสิทธิภาพของการนอนหลับ นอกจากนี้ยังมีรายงานผลข้างเคียงจากกัญชา ได้แก่ การเกิดภาพหลอนจากการได้รับสาร THC

2. ผลข้างเคียงที่อาจเกิดขึ้นและข้อควรระวังจากการใช้กัญชาหรือสารสกัดจากกัญชา

2.1 ผลข้างเคียงในระยะสั้นต่อระบบประสาท

- 2.1.1. มีความผิดปกติในการใส่ใจและสมาธิ
- 2.1.2. เวียนศีรษะหรือมึนศีรษะ
- 2.1.3. ง่วงนอนมากผิดปกติ
- 2.1.4. เห็นภาพหลอนหรือหูแว่ว
- 2.1.5. ความผิดปกติในการตัดสินใจและการควบคุมการเคลื่อนไหว
- 2.1.6. กล้ามเนื้ออ่อนล้า เพลียง่าย
- 2.1.7. สูญเสียการทรงตัว
- 2.1.8. คลื่นไส้ อาเจียน ปากแห้ง หรือท้องผูก
- 2.1.9. มีภาวะซึมเศร้า หรือทำให้เกิดโรคจิต
- 2.1.10. ความคิดและความจำเลวลง

2.2 ผลข้างเคียงในระยะยาวต่อระบบประสาท

มีการศึกษาพบว่าการใช้กัญชาหรือสารสกัดจากกัญชาอาจมีผลเสียต่อความจำระยะยาว การวางแผน และความสามารถในการตัดสินใจ และมีข้อมูลว่า การใช้กัญชาในระยะยาวอาจเพิ่มความเสี่ยงต่อการเกิดโรคหลอดเลือดสมอง

2.3 ผลของกัญชาหรือสารสกัดจากกัญชาในผู้ป่วยเฉพาะกลุ่ม

2.3.1. ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี ไม่ควรใช้กัญชาหรือสารสกัดจากกัญชา เนื่องจากจะส่งผลกระทบต่อสมอง ทำให้ไอคิวต่ำกว่าค่าเฉลี่ยปกติ ความจำลดลง การใส่ใจและสมาธิลดลง และเพิ่มความเสี่ยงต่อการเป็นโรคซึมเศร้า

2.3.2. ผู้สูงอายุ มีการศึกษาถึงผลข้างเคียงของสารสกัดจากกัญชา พบว่า มีผลต่อการเดินและการทรงตัว เพิ่มความเสี่ยงต่อการหกล้ม รบกวนความจำระยะสั้น และการตอบสนองทางอารมณ์ เพิ่มความเสี่ยง

ต่อการเกิดกล้ามเนื้อหัวใจตาย เสียชีวิตกะทันหัน หัวใจเต้นผิดจังหวะ และเพิ่มความเสี่ยงของอาการทางจิต รวมทั้งการฆ่าตัวตาย

2.3.3. ผู้ป่วยที่มีอาการทางจิต เนื่องจากกัญชาจะทำให้อาการทางจิตเป็นมากขึ้น และมีข้อมูลที่ยังชี้ว่าการใช้กัญชาจะเพิ่มความเสี่ยงต่อการฆ่าตัวตาย **จึงไม่ควรใช้ในผู้ป่วยที่มีอาการทางจิต รวมทั้งผู้ที่มีประวัติคนในครอบครัวที่มีอาการป่วยด้วยโรคทางจิต**

2.3.4. ผู้ป่วยที่มีโรคหัวใจและหลอดเลือด รวมถึงผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง **ไม่ควรใช้กัญชาและสารสกัดจากกัญชา** เนื่องจากมีผลต่อระบบการทำงานของหัวใจและทำให้มีการหดตัวของหลอดเลือด เป็นสาเหตุหนึ่งของโรคหลอดเลือดสมอง และมีข้อมูลว่ากัญชาเพิ่มความเสี่ยงในการเกิดโรคหลอดเลือดสมอง นอกจากนี้กัญชายังมีผลเพิ่มระดับยาป้องกันการแข็งตัวของเลือดวาร์ฟาริน (warfarin) ทำให้มีความเสี่ยงในการเกิดเลือดออกได้

2.3.5. หญิงตั้งครรภ์หรือให้นมบุตร **ไม่ควรใช้กัญชาและสารสกัดจากกัญชา** เพราะจะมีผลต่อเด็กในครรภ์และทำให้พัฒนาการช้า

3. ปฏิกริยาระหว่างสารสกัดจากกัญชาและยาที่ใช้รักษาโรคทางระบบประสาท

ตัวอย่างยาที่อาจมีผลของการรักษาเปลี่ยนแปลงไป ถ้าใช้ร่วมกับสารสกัดกัญชาได้แก่

3.1. ยาป้องกันการแข็งตัวของเลือด วาร์ฟาริน สารจากกัญชาจะทำให้ระดับยาวาร์ฟารินเพิ่มขึ้นทำให้มีเลือดออกที่เป็นอันตรายได้

3.2. ยาด้านเกล็ดเลือด สารสกัดจากกัญชามีผลยับยั้งการเกาะตัวของเกล็ดเลือด อาจเพิ่มความเสี่ยงต่อเลือดออกผิดปกติได้

3.3. ยาแก้ชัก สารสกัดจากกัญชาจะไปเพิ่มระดับยากันชักบางชนิด ทำให้เกิดภาวะเป็นพิษจากระดับยาที่สูงเกินไป หรืออาจทำให้มีการทำงานของตับผิดปกติได้

3.4. ยาด้านซึมเศร้าบางกลุ่ม สารสกัดจากกัญชาจะทำให้มีระดับยาด้านซึมเศร้าสูงขึ้น เพิ่มความเสี่ยงในการเกิดอารมณ์ผิดปกติมากขึ้น

4. การเฝ้าระวังอาการข้างเคียงจากยาและการพยาบาลเบื้องต้นเมื่อคนใกล้ชิดของท่านมีอาการทางระบบประสาทจากการใช้กัญชาหรือสารสกัดจากกัญชา

อาการทางระบบประสาทที่พบได้บ่อย คือ อาการสับสน ประสาทหลอน ง่วงซึมโดยไม่มีเหตุอื่นชัดเจน ถ้าคนใกล้ชิดของท่านมีประวัติการใช้กัญชา หรือสารสกัดจากกัญชา หรือมีความเสี่ยงต่อการใช้กัญชา เมื่อเกิดอาการดังกล่าว ให้หยุดการใช้กัญชาทันที ถ้าอาการรุนแรงให้นำส่งโรงพยาบาล ในกรณีที่มีสารสกัดจากกัญชาหรือกัญชาเหลืออยู่ให้นำไปให้แพทย์เพื่อให้การวินิจฉัยที่ถูกต้องและรวดเร็วมากขึ้น ปัจจุบันยังไม่มียาต้านฤทธิ์ของกัญชาโดยตรง (antidote) แพทย์จะให้การรักษาและดูแลภาวะแทรกซ้อน โดยทั่วไปอาการจะค่อย ๆ ดีขึ้นเองหลังจากหยุดการใช้ไปประมาณ 24-48 ชั่วโมง แต่ในผู้สูงอายุหรือมีโรคประจำตัว เช่น โรคตับ อาจมีอาการได้นานกว่า
